

Наукове періодичне видання

**УКРАЇНСЬКИЙ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
НАУКОВИЙ ЗБІРНИК**

Науковий журнал

23 (23) липень 2021

Наукове періодичне видання
**УКРАЇНСЬКИЙ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
НАУКОВИЙ ЗБІРНИК**

Науковий журнал

23 (23) липень 2021

Редактор, коректор – Навацький Р. П.
Верстка-дизайн – Канавка С. А.

Відповідальність за підбір, точність наведених на сторінках журналу фактів, цитат, статистичних даних, дат, прізвищ, географічних назв та інших відомостей, а також за розголошення даних, які не підлягають відкритій публікації, несуть автори опублікованих матеріалів. Редакція не завжди поділяє позицію авторів публікацій. Матеріали публікуються в авторській редакції. Передрукування матеріалів, опублікованих у журналі, дозволяється тільки за згодою автора та видавця. Будь-яке використання – з обов'язковим посиланням на журнал.

Свідоцтво про державну реєстрацію: КВ № 19871-9671 Р від 17.04.2013 р.
Засновник журналу: ГО «Львівська педагогічна спільнота»

© ГО «Львівська педагогічна спільнота», 2021

© Автори наукових статей, 2021

© Дизайн, Клінова С. М., 2021

Бобок І. С.
ПРИРОДН
ОСОБИСТ

Гачак-Вел
АКТУАЛЬ
ЯК СОЦІА

Гонімар В.
МЕТОД ПР
НАВЧАЛЬ
У ФАХОВО

Забіяка В. І.
ПСИХОЛО
В УМОВАХ

Завулічна І.
СТИПЕНДІА
У СФЕРІ ОС

Косюхно Д.
МОДЕЛЬ ШІ
У ПРОЦЕСІ

Куц А. С., Фр
ПСИХОЛОГІ
ІНТЕЛЕКТУ

Лахман Д. О.
МЕТОДИЧНІ
ДОШКІЛЬНО
В УМОВАХ Ф

Сула В. С., Фр
ПСИХОЛОГІЧ
САМОІЗОЛЯ

Українцева О.
СУЧАСНИЙ С
ТА ІСТОРІЯ ВІ

Яєлинська К. І.
КЕЙС-МЕТОД
ВИКЛАДАННЯ

ЗМІСТ

Бобок І. С. ПРИРОДНИЙ ЛАНДШАФТ ЯК ОБ'ЄКТ ОСОБИСТІСНОГО СПРИЙМАННЯ	4
Гачак-Величко Л. А., Везнюк Х. Ю. АКТУАЛЬНІ ЗАСАДИ БУЛІНГУ ЯК СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА.....	9
Гонімар В. І., Ореховська Н. О. МЕТОД ПРОЄКТІВ ЯК ЗАСІБ АКТИВІЗАЦІЇ НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТІВ У ФАХОВОМУ КОЛЕДЖІ.....	14
Забіяка В. В., Фролова Н. В. ПСИХОЛОГІЧНІ ФАКТОРИ УСПІШНОСТІ ОВОЛОДІННЯ ЗНАННЯМИ СТУДЕНТІВ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ.....	19
Завулічна І. І. СТИПЕНДІАЛЬНІ ФОНДИ ЯК ФОРМА ДОБРОЧИННОСТІ У СФЕРІ ОСВІТИ В США.....	23
Косюхно Д. С., Чаплагіна В. М. МОДЕЛЬ ШКІЛЬНОГО ПІДРУЧНИКА ТА ЙОГО РОЛЬ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ.....	29
Куч А. С., Фролова Н. В. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОЯВУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ ОСОБИСТОСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	34
Лажман Д. О., Коваленко О. В. МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙНОГО ПІДХОДУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМАНДИ.....	38
Сула В. С., Фролова Н. В. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СПРИЙНЯТТЯ САМОІЗОЛЯЦІЇ ПІДЛІТКАМИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ.....	43
Українцева О. О., Маринченко Г. М. СУЧАСНИЙ СТАН РОЗВИТКУ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ В РІЗНИХ КРАЇНАХ СВІТУ ТА ІСТОРІЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНКЛЮЗІЇ В УКРАЇНІ.....	47
Яслинська К. М. КЕЙС-МЕТОД В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНИХ МОВ.....	52

Лахман Д. О.
студентка V курсу
Педагогічний інститут
Київського університету імені Бориса Грінченка

Коваленко О. В.
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти
Педагогічний інститут
Київського університету імені Бориса Грінченка

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ПРОФЕСІЙНОГО РОЗВИТКУ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ НА ОСНОВІ ДИФЕРЕНЦІЙНОГО ПІДХОДУ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМАНДИ

У статті розкрита дефінітивна характеристика таких понять дослідження, як: методична робота і методичний супровід. На основі аналізу дефініцій та наукових психолого-педагогічних досліджень розмежовані поняття «методична робота» і «методичний супровід» та показана їх особливість на засадах гуманізації. Обґрунтовано, що методичний супровід професійного розвитку педагогів найбільше досягає успіху лише на основі диференційного підходу в умовах формування педагогічної команди. Виокремлені і проаналізовані нормативно-правові документи, у яких знайшли відображення питання методичного супроводу освітнього процесу у дошкільному закладі. Здійснено теоретичний аналіз досліджуваного питання. Представлені найбільш ефективні форми методичного супроводу професійного розвитку педагогів закладу дошкільної освіти.

Ключові слова: методичний супровід, професійний розвиток педагогів, диференційний підхід, командоутворення, заклад дошкільної освіти.

В статье раскрыта дефинитивная характеристика таких понятий исследования, как методическая работа и методическое сопровождение. На основе анализа дефиниций и научных психолого-педагогических исследований разграничены понятия «методическая работа» и «методическое сопровождение» и показана их особенность на принципах гуманизации. Обосновано, что методическое сопровождение профессионального развития педагогов больше всего достигает успехов только на основе дифференцированного подхода в условиях формирования педагогической команды. Выделены и проанализированы нормативно-правовые документы, в которых нашли отражение вопросы методического сопровождения образовательного процесса в дошкольном учреждении. Осуществлен теоретический анализ исследуемого вопроса. Представлены наиболее эффективные формы методического сопровождения профессионального развития педагогов учреждения дошкольного образования.

Ключевые слова: методическое сопровождение, профессиональное развитие педагогов, дифференцированный подход, командообразование, учреждение дошкольного образования.

Based on the analysis of definitions and scientific psychological and pedagogical research, we distinguished between the concepts of "methodical work" and "methodical support", showed their commonality and differences and features on the basis of humanization. The normative-legal documents in which the question of methodical support was reflected are singled out and analyzed. The conditions of continuous improvement of pedagogical workers' activity in accordance with modern achievements of science and practice through the differentiated approach in the conditions of formation of a professional team are revealed. The most effective forms of methodical support of professional development of teachers of preschool education institution (seminars-workshops, master-classes, round tables, business games, the decision of problem situations, etc.) are presented.

Key words: methodical support, professional development of teachers, differential, seminar-workshops, master-classes, round tables, business games, the decision of problem situations.

Актуальність статті. Нові вимоги, що постають сьогодні щодо діяльності закладу дошкільної освіти в умовах модернізації, орієнтують їх директорів на пошук нових, ефективних шляхів управління. Особливістю методичного супроводу на сучасному етапі

є як задоволення актуальних професійних потреб кожного педагога, забезпечення умов для включення педагога у творчий пошук, так і зміна всієї системи методичної роботи дитячого садка.

Сучасний заклад дошкільної освіти вимагає, щоб ним керував не просто директор, а менеджер завтрашнього дня, щоб у ньому працював згуртований колектив однодумців, в умовах якого здійснюватиметься успішне управління процесом підвищення професійної компетентності фахівців дошкільної освіти. Здатність працювати в команді на сучасному етапі розглядається як базова компетентність людини, оскільки вона впливає на якість спільної діяльності і в той же час визначає її результативність та успіх.

Зміст та організацію методичного супроводу в контексті методичної роботи в освітніх закладах різного типу досліджували: І. Бех, Н. Василенко, М. Войцехівський, Н. Дудніченко, І. Жерносек, О. Зайченко, С. Муромець, С. Макарєнко, І. Романюк, С. Сисоєва, Т. Сорочан, Т. Сущенко та ін.

Проблему організації методичного супроводу в закладах дошкільної освіти розглядали сучасні педагоги-практики, зокрема: Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, А. Гончаренко, Н. Дятленко, О. Коваленко, О. Корнєєва, О. Кочерга, К. Крутій, М. Машовець, Л. Меленець, О. Половіна, І. Романюк, Г. Смольникова, І. Терещенко та ін.

Сутність і специфіку методичної роботи в сучасних умовах досліджують: К. Біла, Ю. Васильєв, В. Дуброва, В. Зверєва, П. Лосєв, Г. Лазарєв, І. Нікішина, П. Третьяков та ін.

Питання управління освітнім закладом досліджували: Т. Шамова, М. Поташник, А. Моїсеєв, Л. Позняк, П. Третьяков та ін.

Постановка проблеми. Як показав наш аналіз наукових джерел та публікацій з досвіду роботи, до теперішнього часу накопичено достатньо об'ємний фонд, що характеризує закономірності командування, але все це в основному на рівні бізнес-організацій.

Аспекти та методичні основи командування в педагогічних колективах залишаються недостатньо розробленими. Не розроблені механізми взаємозв'язку підходів до підви-

щення професійної компетентності педагогів та формування педагогічної команди. Таким чином, аналіз існуючого положення виявляє протиріччя між потребою впровадження інновацій в освітній процес і недостатньою розробленістю в педагогічній науці питань формування педагогічних команд, готових до здійснення цієї діяльності. Все перераховане дозволяє нам вважати тему методичного супроводу професійного зростання педагогів ЗДО в умовах формування педагогічної команди актуальною.

Формулювання цілей статті (постановка завдання) є виявлення умов безперервного вдосконалення діяльності педагогічних працівників у відповідності з сучасними досягненнями науки і практики через диференційований підхід в умовах формування професійної команди.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виходячи з аналізу останніх досліджень та публікацій ключовими проблемами методичного супроводу, що й досі залишаються ще не вирішеними є: 1) створення умов, що забезпечать методичний супровід педагогів на основі диференційованого підходу (з урахуванням педагогічного стажу, віку, кваліфікації педагога, професійної мотивації, ставлення до професійної діяльності тощо); 2) впровадження нових форм спільної діяльності педагогічного колективу, що будуть спрямовані на підвищення професійної компетентності педагогів в закладі дошкільної освіти; 3) недостатня участь педагогів у колективному управлінні процесами функціонування та розвитку ЗДО; 4) визначення системи діагностики, критеріїв та показників оцінки рівня особистісної та професійної готовності педагогів до вдосконалення педагогічної компетентності, відповідно до нових цілей і завдань дошкільної освіти.

З огляду на ці проблеми, на першому етапі роботи ми опрацювали ключові поняття «методична робота» і «методичний супровід». У Великому тлумачному словнику поняття «методичний» трактується розглядається як «сукупність взаємозв'язаних способів і прийомів доцільного проведення будь-якої роботи; учення про методи викладання певної науки, предмета» [2, с. 522].

В Енциклопедії освіти методична робота визначена як цілісна, заснована на досягненнях науки, освітніх інноваціях, конкретному аналізі стану навчально-виховного процесу, система діагностичної, пошукової, аналітичної, інформаційної, організаційної діяльності та заходів, спрямованих на всебічне підвищення професійної майстерності кожного вчителя, розвиток творчого потенціалу педагогічного колективу в цілому та вдосконалення якості навчально-виховної роботи [3, с. 497].

Необхідність модернізації методичної роботи педагогів зумовила введення у педагогічну практику таких понять, як «супровід» «науково-методичний супровід», «співтворчість» [6, с. 321].

Відповідно до Тлумачного словника слово «супровід» означає дію за значенням «супроводжувати, супроводити»: «Іти, їхати разом із ким-небудь як супутник; проводити когось до певного місця. Іти, їхати охороняючи» або «показуючи шлях комусь», «стежити за тим хто або що віддаляється, додавати що-небудь до чогось доповнювати чимось» [2, с. 1415].

Близькими поняттями до «супровіду» є «співробітництво», «допомога», «сприяння» [4, с. 7]. Окрім того, семантичний аналіз цього поняття дозволяє зробити висновки про наявність у змісті цього поняття трьох компонентів: суб'єктів-попутників, особу, що їх супроводжує та шлях, який вони проходять разом [5, с. 239].

Останні кілька років до цих термінів дослідилось поняття «фасилітація», яке є не просто дотичним, а близьким до тих, які нами досліджуються.

Отже, поняття «супровід» передбачає навчання, педагогічну допомогу та підтримку, забезпечує не вирішення проблеми за педагога, а організацію й стимулювання його самодіяльності та створення умов для вирішення власних проблем. При цьому підкреслює невтручання одного суб'єкта в діяльність іншого, допоки вони не відчують потребу у взаємодії.

Надзвичайно актуальним завданням є створення моделі методичного супроводу професійного розвитку педагогів ЗДО на

основі диференційованого підходу в умовах формування педагогічної команди.

Слід зазначити, що це питання знайшло своє відображення в низці нормативно-правових документів, опрацьованих нами: Законах України «Про освіту» та «Про дошкільну освіту», Примірному положенні про методичний кабінет закладу дошкільної освіти, Посадових інструкціях директора, вихователя-методиста та вихователя ЗДО. Такий перелік документів свідчить про те, що ці питання мають міцне законодавче підґрунтя.

Рациональна організація колективної діяльності педагогів має включати два основних компоненти: культуру рефлексії і культуру командоутворення педагогів ЗДО.

Рефлексивна культура педагога забезпечує роботу психолого-педагогічних механізмів аналізу та переосмислення своєї професійної діяльності і сприяє підвищенню професіоналізму. Саме рефлексивна культура забезпечує розкриття та реалізацію професійних можливостей при вирішенні різноманітних завдань, що виникають у професійній діяльності. Рефлексивна культура при організації методичного супроводу, за твердженням В. Белкіна, І. Ревякіна, включає в себе: 1) гнучкість при прийнятті рішень; 2) прагнення до реалізації нововведень та інноваційних технологій; 3) постійну націленість на пошук нових, нестандартних шляхів вирішення професійних завдань; 4) здатність переосмислити свій професійний та особистісний досвід; 5) осмислення результативності своїх знань і уявлень про педагогічну діяльність; 6) усвідомлене ставлення до міжособистісних відносин з учасниками педагогічного спілкування; 7) здатність до осмислення не тільки деяких одиничних педагогічних дій, а й смислів, цілей і цінностей педагогічної діяльності, реалізованих педагогом; 8) здатність до усвідомлення способів та прийомів, які дозволяють подолати виникаючі перешкоди і труднощі, які допомагають зрозуміти очікуваний результат певних педагогічних дій [1, с. 203-206].

О. Пометун, Л. Середняк, І. Сущенко, А. Янушкевич та ін. зазначають, що командоутворююча культура розвиває компетенції взаємодії, причому у взаємодоповненні

інтерактивних (регуляція) і перцептивних (сприйняття) механізмів процесу взаємодії. Педагоги, які організують освітній процес в рамках однієї освітньої програми, можуть працювати як єдина команда, якщо вони: об'єднані єдиною метою; поважають цінності один одного і відмінності в підході до організації освітнього процесу (визнають академічну свободу у виборі форм і методів освітньої діяльності кожним педагогом); прагнуть до ефективної взаємодії, яка виникає в результаті синергетичного ефекту командної роботи (досягнення команди значніші, ніж сумарні досягнення окремих її членів) [7, с. 59].

У свою чергу приналежність педагога до «філософії загальної справи», тобто вироблення «командного духу» має величезне значення як мотивуючий фактор активізації педагогічних працівників при реалізації інноваційної діяльності та професійного зростання. Кінцевим підсумком методичного супроводу педагогів в умовах формування професійної команди на наше переконання є якість, ефективність і результативність організації освітнього процесу.

Створення педагогічної команди в освітньому закладі, на думку Н. Сололової, здійснюється за допомогою системи форм і методів роботи з педагогами, що включають педагогів у спільну діяльність за рахунок створення психолого-педагогічних умов, що забезпечують атмосферу психологічного комфорту, психологічну підтримку членів команди, оволодіння педагогами самодіагностикою як засобом рефлексії, формування у педагогів суб'єктної позиції при взаємодії в групі [9, с. 112].

С. Сисоєва, О. Падалка, І. Дичківська та ін. форми педагогічної діяльності умовно поділяють на 2 групи: предметно-орієнтовані та особистісно-орієнтовані [8, с. 206]. Вважаємо доцільним застосовувати цей поділ при розгляді форм колективної методичної діяльності педагогічних працівників в ЗДО.

З метою підвищення соціально-психологічної та педагогічної культури педагогів, розвитку комунікативних умінь і навичок найкращі результати дають різні форми інтерактивної групової роботи: ділові ігри, майстер-класи,

педагогічні тренінги, конкурси професійної майстерності, огляди-конкурси, конференції, педагогічні читання, а також різні методи і прийоми командної роботи.

В основі управління професійним розвитком педагогічного колективу на перше місце виходять діагностичні методи та аналіз професійних потреб, мотивів, установок, рівня професійної компетентності окремих педагогів і педагогічного колективу в цілому, відповідно до цілей і завдань ЗДО, напрямків його розвитку.

Для реалізації стратегії діяльності ЗДО доцільним буде створення плану методичного супроводу педагогів. Він визначатиме основні напрями роботи відповідно до аналізу стану освітнього процесу та завдань ЗДО на рік або більш тривалий період. Для комплексного планування методичного супроводу педагогів незамінним залишається принцип диференційованого підходу. З огляду на це, на нашу думку, перед вихователем-методистом постають наступні завдання: а) створення комплексу цільових програм супроводу педагогів, в залежності від досвіду професійної діяльності (для молодих спеціалістів; педагогів, які працюють більше 5 років; для досвідчених та творчих педагогів); б) розробка механізмів мотивації та стимулювання фахівців ЗДО до взаємодії в команді в рамках диференційованого підходу; в) формулювання алгоритму командного стилю взаємодії в комплексному процесі підвищення професійної компетентності педагогів.

Важливим фактором вибору оптимального варіанту методичного супроводу є всебічне вивчення особистості та діяльності педагогів. Воно забезпечується за рахунок використання діагностичних методів дослідження. Діагностика, спрямована на дослідження світоглядного, особистісного, професійного рівня педагога, мотиваційної готовності педагогів до розвитку та підвищення рівня професійної компетентності, формування потреби в безперервному професійному розвитку. Діагностика дозволяє диференційовано, з урахуванням розвитку і задатків кожного педагога підходити до організації методичного супроводу.

Корисними для директора і вихователя-методиста ЗДО можуть бути сучасні методики діагностування педагогів, опрацьовані нами, а саме: 1) модифікована А. Реаном «Мотивація професійної діяльності», яка дозволяє оцінити співвідношення внутрішньої та зовнішньої мотивації педагогів; 2) модифікована методика А. Фідлера «Психологічна атмосфера в колективі», яка дозволяє оцінити психологічну атмосферу в педагогічній команді; 3) методика Дж. Морено «Соціометрія», яка дозволяє оцінити емоційні зв'язки, зробити моментальний зріз внутрішньогрупових відносин, щоб внаслідок використання застосовувати отриманий результат для підвищення ефективності роботи та згуртованості команди.

Висновки, зроблені в результаті дослідження. Таким чином, сучасному дитячому садку потрібен педагог, здатний грамотно планувати і вибудовувати освітній процес; педагог, який зможе самостійно приймати рішення в ситуації вибору, прогнозуючи можливі наслідки, а також здатний до співпраці, володіти психолого-педагогічними знаннями, сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями, здатного до самоосвіти та самоаналізу. Чим вище рівень професійної компетентності педагогів, тим вище рівень якості освіти в ЗДО, а грамотно побудована система інтерактивних форм роботи з педагогічними кадрами, - призводить не тільки до розвитку професійної компетентності педагогів, а й згуртовує колектив, формуючи педагогічну команду.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Белкіна, В.М. Педагогічна рефлексія як професійна компетенція [Текст] / В.М. Белкіна, І.М. Ревякіна // Ярославський педагогічний вісник. Том II (Психолого-педагогічні науки). – 2010. – № 3. – С. 203–206.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови: 250000 / укл. та гол. ред. В.Т. Бусел. Київ; Ірпінь : Перун, 2005. VIII.- 1728 с.
3. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України: Голов. ред. В.Г. Кремень – К: Юрінком. Інтер, С. 2008–1038 с.
4. Максименко В. П. Дидактика: курс лекцій: Навч. посіб. / В. П. Максименко – Хмельницький: ХмЦНП, 2013. – 222 с.
5. Міщенко С. Г. Методичний супровід професійного зростання викладача. Вісник Дніпропетровського університету імені А. Нобеля. / Педагогіка і психологія. Дніпро, – 2016. – № 2. – С. 238–243.
6. Муромець В. Г. Науково-методичний супровід формування превентивного виховного середовища загально-освітнього навчального закладу. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. пр. Кам.-Под. нац. унів. ім. І. Огієнка, м. Кам.-Под., – 2012. – Вип. 16. Кн. 2. – 344 с.
7. Пометун О. Організація командної діяльності в педагогічному колективі / О. Пометун, Л. Середняк, І. Суценко, А. Янушкевич // Директор школи. – 2005. – № 6 – 7. – С. 59–73.
8. Сисоєва С. О. Інтерактивні технології навчання дорослих : навчально-методичний посібник / Сисоєва С. О. ; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К. : ВД «ЕКМО», 2011. – 324 с.
9. Сололова Н. Формування педагогічної команди в освітньому закладі : дис... канд психолог. наук : 19.00.07 : захищена 23.05.2006/ Сололова Надія Олексіївна. – Самара, 2006. – С. 188.

Наукове періодичне видання

**УКРАЇНСЬКИЙ
ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ
НАУКОВИЙ ЗБІРНИК**

Науковий журнал

23 (23) липень 2021

Підписано до друку 29.07.2021 р. Формат 84x108/16.
Папір офсетний. Цифровий друк. Ум.-друк. арк. 6,51.

Тираж 100 прим.

Видавник: ГО «Львівська педагогічна спільнота»

79000, м. Львів, а/с 341

www.pedagogylviv.org.ua

E-mail: journal@pedagogylviv.org.ua

Телефон: +38 095 580 08 54